

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Pedagogická fakulta

Katedra anglistiky

**Průřezová témata ve výuce anglického jazyka
na ZŠ – multikulturní výchova.**

Multicultural education in English Classes at middle school level.

Diplomová práce

Vypracovala: Klára Borovičková, 5. ročník ČJ-AJ/ZŠ

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Lucie Betáková, M.A., Ph.D.

České Budějovice 2008

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

30. dubna 2008

Klára Borovičková

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji vedoucí diplomové práce PhDr. Lucii Betákové, M.A., Ph.D. za odborné vedení a pomoc při zpracování diplomové práce. Dále děkuji 1. ZŠ v Dobříši a 2. ZŠ v Dobříši za možnost realizace výzkumu a výuky.

Klára Borovičková

ANOTACE

Ve své diplomové práci jsem se zaměřila na výuku multikulturní výchovy, jako jednoho z průřezových témat Rámcového vzdělávacího programu.

V teoretické části jsem popsala strukturu Rámcového vzdělávacího programu a podrobněji jsem se věnovala multikulturní výchově, jejímu místu v české společnosti a jejím cílům.

V praktické části jsem se snažila na základě vytvořeného dotazníku porovnat dvě základní školy z hlediska multikulturní výchovy. Zpovídala jsem ředitele škol a učitelky angličtiny. Dotazník byl zaměřen na přijetí multikulturní výchovy. Dále jsem navrhla a následně odučila tři hodiny anglického jazyka, v nichž jsem využívala multikulturní výchovy.

Cílem této diplomové práce je zjistit, zda je běžné se na školách setkávat s příslušníky etnických menšin a jaké jsou představy učitelů o multikulturní výchově. Dalším cílem je poskytnout vzorové hodiny či náměty, jak vyučovat multikulturní výchovu prostřednictvím anglického jazyka.

ANNOTATION

In my Diploma Thesis I focused on teaching Multicultural education which is one of cross-curricular themes in “*Rámcový vzdělávací program*”.

In the theoretical part, I described the structure of “*Rámcový vzdělávací program*” and dealt with Multicultural education and its position in the Czech society in detail.

In the practical part, I tried to compare two middle schools on the basis of a survey carried out with the directors and teachers of English. The aim of the questionnaire was to find out whether the teachers use Multicultural education in their English classes. Furthermore, I prepared three lesson plans and taught the lessons accordingly. I put to use Multicultural education in these lessons and finally I reflected on the lessons I taught.

The aims of the Diploma Thesis are to find out whether it is common to see members of ethnical minorities at schools and to compare ideas of teachers about Multicultural education. Another aim is to provide exemplary lesson plans or suggestions how to deal with Multicultural education teaching in English classes.

OBSAH

1	ÚVOD	1
2	TEORETICKÁ ČÁST	2
2.1	KULTURA	2
2.1.1	<i>Vztah kultury a jazyka</i>	3
2.2	RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM	3
2.2.1	<i>Východiska reformy</i>	3
2.2.2	<i>Důležité principy Rámcového vzdělávacího programu základního vzdělávání</i>	4
2.2.3	<i>Základní kategorie RVP</i>	4
2.2.4	<i>Vzdělávací oblasti</i>	5
2.2.5	<i>Průřezová témata</i>	6
2.3	MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA	7
2.3.1	<i>Vznik Multikulturní výchovy</i>	8
2.3.2	<i>Multikulturní výchova v RVP</i>	8
2.3.3	<i>Učební techniky multikulturní výchovy</i>	10
2.3.4	<i>Multikulturní výchova a její místo v české společnosti</i>	11
2.3.5	<i>Multikulturní výchova ve vzdělávacích programech a učebnicích</i>	14
3	PRAKTICKÁ ČÁST	16
3.1	METODIKA	16
3.2	1. ZÁKLADNÍ ŠKOLA V DOBŘÍŠI	16
3.2.1	<i>Charakteristika školy</i>	16
3.2.2	<i>Rozhovor s ředitelem školy</i>	17
3.2.3	<i>Rozhovor s učitelkou angličtiny</i>	18
3.3	2. ZÁKLADNÍ ŠKOLA V DOBŘÍŠI	20
3.3.1	<i>Charakteristika školy</i>	20
3.3.2	<i>Rozhovor s ředitelem školy</i>	20
3.3.3	<i>Rozhovor s učitelkou angličtiny</i>	22
3.4	ZHODNOCENÍ VÝZKUMU	23
3.5	PŘÍPRAVY NA HODINU	24
3.5.1	<i>Příprava na 1. hodinu</i>	25
3.5.2	<i>Průběh 1. hodiny</i>	25
3.5.3	<i>Reflexe 1. hodiny</i>	36
3.5.4	<i>Příprava na 2. hodinu</i>	36
3.5.5	<i>Průběh 2. hodiny</i>	37
3.5.6	<i>Reflexe 2. hodiny</i>	39
3.5.7	<i>Příprava na 3. hodinu</i>	39
3.5.8	<i>Průběh 3. hodiny</i>	39

3.5.9	<i>Reflexe 3. hodiny</i>	56
4	ZÁVĚR	57
5	SUMMARY	59
6	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	61

1 ÚVOD

V dnešním světě je běžné, že lidé často cestují a stěhují se. Důvodem pro jejich stěhování může být např. nabídka lepší práce a vzdělání. Následkem toho dochází k situaci, že státy v národnostní struktuře nejsou homogenní. V každém státě existuje několik etnických menšin. K tomu, aby lidé spolu vycházeli a obohacovali se navzájem, napomáhá multikulturní výchova.

Myslím si, že žáci by se měli naučit respektovat rozdíly mezi lidmi. Měli by v těchto rozdílech vidět přednosti, a ne zdroj konfliktu. Proto považuji za správné řešení začlenění multikulturní výchovy do Rámcového vzdělávacího programu.

Podle mého názoru, se nemusí jednat o vztahy mezi lidmi z odlišných států, ale i např. o vztahy mezi dětmi v jedné třídě. Každá rodina má přece svou kulturu. Žáci se jejím prostřednictvím mohou navzájem obohatit.

V teoretické části práce se snažím dobrat definice pojmu *kultura* a dále jejího vztahu k jazyku. V následující kapitole popisuji strukturu Rámcového vzdělávacího programu. V poslední kapitole této části se zaměřuji na multikulturní výchovu, její začlenění do Rámcového vzdělávacího programu a jiných vzdělávacích programů. Zkoumám podmínky pro její uskutečňování v České republice.

Praktickou část jsem rozdělila do dvou částí. V první části jsem se pokusila porovnat dvě základní školy v Dobříši. Zpovídala jsem jejich ředitele a učitelky angličtiny. Cílem tohoto rozhovoru je zjistit představy učitelů o multikulturní výchově. Jsou ve shodě s Rámcovým vzdělávacím programem? Je běžné se setkávat s příslušníky etnických menšin na školách? Projevuje se tato skutečnost nějak v zaměření školy a jednotlivých učitelů na multikulturní výchovu? Ve druhé části prezentuji tři přípravy na hodinu anglického jazyka s využitím multikulturní výchovy. Cílem těchto příprav je poskytnout náměty, jak uchopit toto téma.

2 TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Kultura

V této kapitole představím několik pohledů, jak nahlížet na kulturu, protože je velmi nesnadné definovat tento termín.

Průcha (2001: 31) uvádí dvě pojetí kultury:

- Podle širšího pojetí zahrnuje pojem kultura všechno, co vytváří lidská civilizace – tedy jednak materiální výsledky (artefakty) lidské činnosti, jako jsou např. obydlí, nástroje, oděvy, plodiny, průmysl, dopravní a telekomunikační systémy a další, jednak duchovní výtvořiny lidí, jako je umění, náboženství, morálka, zvyky, vzdělávací systémy, politika, právo aj.
- Podle užšího pojetí (uplatňovaného hlavně v kulturní antropologii) je pojem kultura vztahován spíše k projevům chování lidí – tedy kulturou určitého společenství se míní jeho zvyklosti, symboly, komunikační normy a jazykové rituály, sdílené hodnotové systémy, předávané zkušenosti a zachovávaná tabu.

Kramsh (2003: 127) předkládá toto pojetí kultury:

“Culture is a membership in a discourse community that shares a common social space and history and a common system of standards for perceiving, believing, evaluating and acting.”

Podle mého názoru, výše uvedená pojetí kultury mají společné to, že se kultura odehrává v určité skupině lidí, kteří jednají a chovají se podle zavedených zvyklostí.

2.1.1 Vztah kultury a jazyka

Jak vyplývá z uvedených pojetí kultury, jazyk je významným článkem v utváření a rozvoji kultury. Jazyk se stává do jisté míry i sociálním ukazatelem. Když lidé spolu mluví, tak je možné rozpoznat, odkud pocházejí.

Před spojením kultury a jazyka není vyhnutí. Harrison a kol. (1990: 20) tvrdí, že tato situace nastává při výuce cizího jazyka:

“The differences made in formal greetings, casual greetings, in greetings of young to old and vice versa, of employee to employer, in who shakes hands, bows, or touches the forehead, who may be called by first names etc., are certainly not universal and serve as an excellent introduction to the culture of the people who speak the language, as well as to the language itself.”

2.2 Rámcový vzdělávací program

Rámcový vzdělávací program (dále jen RVP) je nový systém kurikulárních dokumentů pro vzdělávání žáků od 3 do 19 let. Tyto dokumenty jsou vytvářeny na dvou úrovních: státní (RVP) a školní (Školní vzdělávací program, dále jen ŠVP).

Tato nová školská reforma, která nahradí dosavadní osnovy, vešla v platnost 01. 09.2007. Od toho data měly začít všechny základní školy učit podle svého utvořeného ŠVP, prozatím jen od 1. do 6. tříd.

2.2.1 Východiska reformy

Při tvoření RVP se kladl největší důraz na tyto body:

- *Zvýšení vzdělávací autonomie škol*

Školy by měly mít větší volnost při volbě vzdělávacích cest, metod výuky, struktury vzdělávacího obsahu a do jisté míry i jeho výběru.

- *Akcent na získávání klíčových kompetencí*

Klíčovou kompetencí se rozumí souhrn vědomostí, dovedností a postojů podstatných pro osobní rozvoj jedince, jeho aktivní zapojení do společnosti a uplatnění v životě. Měly by také vytvářet základ pro další vzdělávání v rámci celoživotního učení.

(www.pef.zcu.cz/pef/kof/cz/ak/trendy2/sbornik/marsak/prezentace.ppt)

2.2.2 Důležité principy Rámcového vzdělávacího programu základního vzdělávání

RVP vymezuje základní úroveň pro všechny absolventy daného druhu školy tzn. škola musí tento rámec ve svém ŠVP zachovat, ale může ho obohacovat podle vlastních vzdělávacích záměrů, potřeb a zájmů žáků i regionálních podmínek.

Nabízí také jednu z možných strukturací vzdělávacího obsahu, kterou si ovšem škola může při dodržení určitých podmínek různým způsobem modifikovat.

(www.pef.zcu.cz/pef/kof/cz/ak/trendy2/sbornik/marsak/prezentace.ppt)

2.2.3 Základní kategorie RVP

Mezi základní kategorie RVP patří:

- *Cíle vzdělávání*

Tyto cíle jsou určeny státem, jedním z nejdůležitějších cílů je utvářet a rozvíjet klíčové kompetence.

- *Klíčové kompetence* (definice viz. výše)

Rozlišují se tyto klíčové kompetence:

- a) Kompetence k učení
- b) Kompetence k řešení problémů
- c) Kompetence komunikativní

- d) Kompetence sociální a personální
  - e) Kompetence občanské
  - f) Kompetence pracovní (tato kompetence je zahrnuta pouze v Rámcovém vzdělávacím programu základního vzdělávání, dále jen RVP ZV)
- *Vzdělávací obsah*

Určuje pouze základní závaznou úroveň pro všechny absolventy daného druhu školy, kterou škola může dále měnit (např. propojováním dílčích témat, tématických celků a okruhů, či celých vzdělávacích oborů nebo i oblastí).

Vzdělávací obsah základního vzdělávání je v RVP ZV orientačně rozdělen do devíti vzdělávacích oblastí a šesti průřezových témat.

- *Rámcový učební plán (RUP)*

(www.pef.zcu.cz/pef/kof/cz/ak/trendy2/sbornik/marsak/prezentace.ppt)

2.2.4 Vzdělávací oblasti

Podle RVP (2005) se uvádí devět vzdělávacích oblastí, které jsou dále tvořeny jedním oborem nebo více obsahově blízkými vzdělávacími obory:

- *Jazyk a jazyková komunikace* (Český jazyk a literatura, Cizí jazyk)
- *Matematika a její aplikace* (Matematika a její aplikace)
- *Informační a komunikační technologie* (Informační a komunikační technologie)
- *Člověk a jeho svět* (Člověk a jeho svět)
- *Člověk a společnost* (Dějepis, Výchova k občanství)
- *Člověk a příroda* (Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis)
- *Umění a kultura* (Hudební výchova, Výtvarná výchova)

- *Člověk a zdraví* (Výchova ke zdraví, Tělesná výchova)
- *Člověk a svět práce* (Člověk a svět práce)

Jednotlivé vzdělávací oblasti jsou vymezeny (srov. RVP 2005):

- a) Charakteristikou vzdělávací oblasti – vyjadřuje postavení a význam oblasti, dále charakterizuje obsah jednotlivých vzdělávacích oborů
- b) Cílovým zaměřením oblasti – vymezuje k čemu je žák prostřednictvím vzdělávacího obsahu veden, aby dosáhl klíčových kompetencí
- c) Vzdělávacími obory (seznam viz. výše) - základy vyučovacích předmětů. Důležitou částí vzdělávacího oboru jsou *očekávané výstupy*, které jsou závazné a ověřitelné výsledky žákova vzdělávání.

2.2.5 Průřezová témata

Průřezová témata podle RVP (2005) představují okruhy aktuálních problémů současného světa, se kterými se žáci setkávají. Tyto problémy mohou konfrontovat s dosud nabytými zkušenostmi a poznatky z různých učebních oborů. Průřezová témata mají prolínat výuku stávajících předmětů.

Jsou důležitým formativním prvkem základního vzdělávání, vytvářejí příležitosti pro individuální uplatnění žáků i pro jejich vzájemnou spolupráci a pomáhají rozvíjet osobnost žáka v oblasti postojů a hodnot. (RVP 2005: 90)

Jak je stanoveno v RVP (2005: 90) „Škola musí do vzdělávání na 1. a 2. stupni zařadit všechna průřezová témata uvedená v RVP ZV. Všechna témata nemusí být zastoupena v každém ročníku.“

Možnosti realizace průřezových témat (RVP 2005):

- a) integrace do předmětů
- b) vytvoření samostatných předmětů

c) realizace projektů, seminářů, kurzů apod.

Pro RVP ZV bylo vymezeno následujících šest průřezových témat:

- *Osobnostní a sociální výchova*
- *Výchova demokratického občana*
- *Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech*
- *Multikulturní výchova*
- *Environmentální výchova*
- *Mediální výchova*

2.3 Multikulturní výchova

Jak tvrdí Průcha (2001), do české odborné literatury se pojem „multikulturní výchovy“ dostal až po roce 1990. Do této doby byl české veřejnosti neznámý. V západní Evropě, Kanadě, Austrálii a jinde je již tento termín dosti běžný. Tento fakt dokazuje i Barša (2003), který právě na příkladech Austrálie, Kanady a Spojených států amerických ukazuje vznik a vývoj multikulturalismu.

Průcha (2001) zdůrazňuje, že zhruba před třiceti lety se začalo diskutovat o nutnosti poznání a potřebě záměrného vzdělávání lidí, o rozdílech etnických, rasových, jazykových či náboženských. Podle mého názoru, lidstvo by mělo své odlišnosti umět využívat ve svůj prospěch, a ne aby vznikaly mnohdy zbytečné konflikty.

V českém Pedagogickém slovníku (1988) se uvádí tato definice multikulturní výchovy:

„Termín multikulturní výchova vyjadřuje snahy vytvářet prostřednictvím vzdělávacích programů způsobilost lidí chápat a respektovat i jiné kultury než svou vlastní. Má

značný praktický význam vzhledem k vytváření postojů vůči imigrantům, příslušníkům jiných národů, ras apod.“ (Průcha 2001: 41)

Vedle pojmu „multikulturní výchova“ se zavádí synonymní termín „interkulturní výchova“. Výraz „multikulturní výchova“ je, podle Průchy (2001), uplatňován spíše v USA, Velké Británii, Kanadě, ale i mezinárodních publikacích. Oproti tomu termín „interkulturní výchova“ je běžně používán v německé jazykové oblasti. V české odborné terminologii se převážně užívá termínu „multikulturní výchova“.

2.3.1 Vznik Multikulturní výchovy

Průcha (2001) vidí tyto tři příčiny, proč zavést multikulturní výchovy ve školách:

- *Vstup České republiky do Evropské unie - měli bychom být připraveni na setkávání se s příslušníky jiných zemí, národů a etnik*
- *Konfliktní soužití Čechů s romskou minoritou, nepříznivé postoje vůči uprchlíkům a žadatelům o azyl*
- *Velký příliv imigrantů z Afriky, Asie a zemí bývalého Sovětského svazu*

2.3.2 Multikulturní výchova v RVP

Multikulturní výchova patří mezi jedno ze šesti průřezových témat. Umožňuje žákům seznamovat se s rozmanitostí různých kultur, jejich tradicemi a hodnotami. Na pozadí této rozmanitosti si pak žáci mohou lépe uvědomovat i svoji kulturní identitu, tradice a hodnoty. (RVP 2005: 97)

V následujícím přehledu uvádím cíle vzdělávací oblasti, očekávané výstupy vzdělávacího oboru, přínosy multikulturní výchovy a její tématické okruhy, které jsem si stanovila a dále rozvíjela v odučených hodinách (viz. praktická část).

Cíle podle RVP (2005):

Cílové zaměření vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace

- žák se naučí vnímat a postupně osvojovat jazyk a jeho chápání jako potenciálního zdroje pro rozvoj osobního i kulturního bohatství
- žák se naučí získávat informace z různých zdrojů a zvládne práci s jazykovými a literárními prameny i s texty různého zaměření
- žák získá sebedůvěru při vystupování na veřejnosti a naučí se kultivovanému projevu jako prostředku komunikace (RVP 2005: 21)

Očekávané výstupy u vzdělávacího oboru Cizí jazyk

a) v oblasti Receptivních řečových dovedností

- žák rozumí jednoduché a zřetelně vyslované promluvě a konverzaci
- odvodí pravděpodobný význam nových slov z kontextu textu
- používá dvojjazyčný slovník, vyhledá informaci nebo význam slova ve vhodném výkladovém slovníku

b) v oblasti Produktivní řečové dovednosti

- sestaví jednoduché (ústní i písemné) sdělení týkající se situací souvisejících se životem v rodině, ve škole a probíranými tematickými okruhy
- písemně, gramaticky správně tvoří a obměňuje jednoduché věty a krátké texty
- stručně reprodukuje obsah přiměřeně obtížného textu, promluvy i konverzace (RVP 2005: 27)

Přínos Multikulturní výchovy

a) v oblasti vědomostí, dovedností a schopností

- rozvíjí dovednost orientovat se v pluralitní společnosti a využívat interkulturních kontaktů k obohacení sebe i druhých

- rozvíjí schopnost poznávat a tolerovat odlišnosti jiných národnostních, etnických, náboženských, sociálních skupin a spolupracovat s příslušníky odlišných sociokulturních skupin (RVP 2005: 97)

b) v oblasti postojů a hodnot

- napomáhá žákům uvědomit si vlastní identitu, být sám sebou, reflektovat vlastní sociokulturní zázemí
- pomáhá žákům prostřednictvím informací vytvářet postoje tolerance a respektu k odlišným sociokulturním skupinám, reflektovat zázemí příslušníků ostatních sociokulturních skupin a uznávat je (RVP 2005: 98)

Rozvíjené tematické okruhy Multikulturní výchovy

- Multikulturalita – multikulturalita současného světa a předpokládaný vývoj v budoucnosti; multikulturalita jako prostředek vzájemného obohacování; specifické rysy jazyků a jejich rovnocennost; naslouchání druhým, komunikace s příslušníky odlišných sociokulturních skupin, vstřícný postoj k odlišnostem; význam užívání cizího jazyka jako nástroje dorozumění a celoživotního vzdělávání (RVP 2005 : 98)

2.3.3 Učební techniky multikulturní výchovy

Podle mého názoru, multikulturní výchova začíná být velmi populární. V poslední době se objevila řada technik, jak tuto výchovu uchopit. Stern (1992) rozděluje tyto techniky do tří skupin podle různých situací:

- “Culture teaching in foreign language courses in which the students are physically and often psychologically distant from the reality of life in the target speech community. Here culture teaching provides a background and context which bring the speech community to life and helps the students to “visualize and vicariously experience that reality.” (1992: 23)

Betáková & Macht (2007) tvrdí, že tato situace byla typická pro studenty v bývalém Československu před rokem 1989. Jejich hlavní motivací, proč se učit cizímu jazyku, byl protest proti tehdejšímu režimu.

- “Culture teaching in courses in which the students may be physically distant from the target language environment but where psychologically it is much more real to them because they are preparing to visit the country for holiday or to work there. This situation is that of most language learners, and nowadays most Czech learners of English study the culture of the English language speaking community for these reasons.“ Betáková & Macht (2007: 53, <http://www.opus-bayern.de/uni-augsburg/volltexte/2007/695/>)
- “The third situation is that of students or immigrants already living or working in the target language environment. The aim of culture teaching is then to offer guidance, explain puzzling features or correcting of behaviour.“ Betáková & Macht(2007: 53, <http://www.opus-bayern.de/uni-augsburg/volltexte/2007/695/>)

Betáková & Macht (2007) říkají, že touto situací procházejí všichni studenti, kteří odjedou studovat na univerzity do Spojených států nebo Velké Británie. Učí se zde jazyku nebo pracují.

2.3.4 Multikulturní výchova a její místo v české společnosti

Česká společnost nikdy nebyla absolutně homogenní ve své etnické struktuře. Průcha (2001) uvádí příklady z české historie např. ve 13. století se začalo rozvíjet české národní uvědomění a boj proti Němcům. Nejvyhrocenější etnická struktura byla, podle Průchy (2001), po vzniku Československé republiky roku 1918. Po vysídlení Němců na konci 2. světové války dostala etnická struktura České republiky přibližně stejnou podobu, jakou má dnes.

Podle dosud posledního sčítání obyvatelstva ke dni 01.03.2001 Český statistický úřad zjistil, že na území České republiky žilo celkem 10 230 060 lidí, z nichž 9 641 129 tvořili Češi a 588 931 byli občané jiných etnik.

Po stránce legislativní je postavení národnostních menšin v České republice dobře zajištěno, a to na základě Listiny základních práv a svobod, přijaté jako federální ústavní zákon 09.01.1991. Po vzniku samostatné České republiky v roce 1993 byla Listina převzata a v nezměněné podobě začleněna do Ústavy (srov. Průcha).

I když přibývá počet cizinců v České republice, postoje Čechů k nim se stále různí.

Postoje české populace k cizincům:

- Celkově zesiluje odmítavé stanovisko k cizincům: příliv cizinců do země hodnotilo nepříznivě 77 % respondentů v roce 1994, kdežto v roce 1996 již 81 % respondentů
- Výhrady vůči cizincům pramení hlavně z názoru, že cizinci se významně podílejí na enormním růstu kriminality po roce 1990 a přispívají tak k poklesu bezpečnosti v zemi
- Postoje české společnosti k cizincům jsou diferencovány vzhledem k jejich národnosti či rase
- Většina dotazované české populace dává přednost tomu, že by se cizinci a etnické skupiny měli přizpůsobovat našim zvyklostem (Průcha 2001: 126)

Početnou etnickou menšinou jsou v České republice Romové. Jejich vzdělávání je u nás značně komplikované. Barša (2003) uvádí, že většina romských dětí nechodí do mateřské školy, a je tedy během prvních ročníků na základní škole přerazována do zvláštních škol. U těchto dětí se podle Barši objevují dvě bariéry: kulturní a jazyková. Dětem chybí žádoucí návyky a nejsou připraveny na školní docházku. V rodinách se mluví romským etnolektem češtiny (směs romštiny a češtiny). Následkem toho, jsou děti schopny komunikovat pouze na základní úrovni.

Barša (2003) vidí východisko z této situace v multikulturální integraci.

“Projekt multikulturální integrace Romů od Čechů vyžaduje, aby v definici českého politického národa uvolnili prostor i pro Romy a jiné menšiny. Češi budou muset prostě přestat považovat český stát za vlastnictví své etnické skupiny, podobně jako potomci

anglických osadníků nepovažují Spojené státy americké za stát Anglosasů, přestože se tam mluví (převážně) anglicky a převládá tam protestantské křesťanství.“ (Barša 2003: 283)

Barša (2003) vidí příznivý obrat ve zřízení přípravných ročníků, které by tyto bariéry měly pomoci odstranit. Je vhodné, aby se na školách vyskytovala osoba romského asistenta, který by pomohl ulehčit komunikaci mezi učiteli a romskými žáky.

S projektem multikulturní integrace se nabízí řešení otázky vzdělávání Romů. Na školách by měly být vyučovány romské dějiny a kultura, která by měla být zahrnuta do výkladu dějin a kultury českého národa. Dále jsou navrhovány nepovinné kursy romského jazyka na školách s vyšším počtem romských žáků a veřejná podpora rozvoje romských kulturních institucí (srov. Barša 2003).

Průcha (2004) nastínil tři problémy, které mohou vzniknout při realizaci multikulturní výchovy:

- Jeden z problémů má psychologický charakter. Na děti působí různé stereotypy a předsudky, které si osvojují od rodičů, sourozenců a vrstevníků. Dozvídají se o vlastní etnické skupině, ale také i o jiných kulturních skupinách. Toto popisuje interkulturní psychologie. Průcha tvrdí :

„Aby multikulturní výchova dosáhla očekávaný pozitivní efekt, bude potřebné se při její realizaci opřít nejen o dobře míněná přání a představy, ale i o vědecké poznatky o podstatě lidských postojů, stereotypů a předsudků.“ (Průcha 2004)
- Druhým problémem je obsah multikulturní výchovy. Průcha (2004) vidí její obsah nejen v romské problematice, ale velmi důležité je srovnání vlastní etnické skupiny s etnickými skupinami blízkými (sousední etnika České republiky). Další součástí obsahu je utváření vztahu k imigrantským skupinám (Slováci, Vietnamci, Rusové), ale také ke skupinám cizinců, kteří působí v managementu řady firem (Japonci, Američané aj.). Žáci s nimi mohou být v kontaktu po vstupu na trh práce (policisté, pracovníci obchodu a turismu aj.).

V praktické části v přípravách na hodinu jsem se také snažila zohledňovat tento problém. Při výběru zemí pro projekt jsem se pokusila vybrat

země žákům známé, aby mohli využít svých vlastních zkušeností např. z pobytu v těchto zemích.

- Třetí problém se týká učitelů a jejich dalšího vzdělávání. Multikulturní výchova nebyla součástí jejich studia, a tak nemají dostatek vhodných metodických materiálů. Dnes se ale, podle Průchy (2004), ve všech devíti pedagogických fakultách tento program vyučuje, většinou jako volitelný kurz. Pro tyto kurzy je však nedostatek odborníků na tuto problematiku.

Zeman ve svém článku uvádí, že na problematiku nedostatku materiálů se snaží reagovat Výzkumný ústav pedagogický, který na portálu www.rvp.cz uvádí příklady z praxe k jednotlivým průřezovým tématům. Z vlastní zkušenosti mohou říci, že k multikulturní výchově je na tomto portálu velmi málo příspěvků oproti jiným tématům. Zeman dále uvádí organizace, které se věnují této problematice: Multikulturní centrum, Step by Step či Kritické myšlení.

(<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?parent=&sid=115&id=143&idArt=240>)

Dalším velkým otazníkem zůstává, zda učitelé při výkladu etnických postojů a stereotypů mají prezentovat své vlastní či oficiální postoje? Jedná se např. o postoj k přistěhovalcům, válečným konfliktům v různých zemích apod. (srov. Průcha 2004) Podle mého názoru, by měl učitel zůstat ve svých postojích neutrální a neprezentovat je před žáky. Škola má předávat obecně platné informace, poté je na žákovi, aby si k nim utvořil svůj kritický postoj.

2.3.5 Multikulturní výchova ve vzdělávacích programech a učebnicích

Principy multikulturní výchovy jsou dnes začleněny do různých vzdělávacích programů, do učebních osnov a učebnic. Výše jsem popsala začlenění multikulturní výchovy do RVP. Nyní se zaměřím na vzdělávací programy Základní škola, Národní škola a na Učební dokumenty pro gymnázia.

Vzdělávací program *Základní škola* (1996), s platností od 01.09.1996 patří mezi nejrozšířenější programy. Vzdělává se podle něj asi 75 % všech žáků 1. – 9. ročníků

základních škol. Multikulturní výchova je zde rozvíjena hlavně v předmětech Vlastivěda, Dějepis a Občanská výchova (srov. Průcha 2001).

Na základě tohoto učiva se vymezují požadavky na to, „Co by měl žák umět“, platí to také pro multikulturní výchovu:

- vyjádřit, co nás navzájem spojuje v národ a co rozumíme pod pojmy vlast a vlastenectví
- objasnit, proč je třeba respektovat jiné národy a národnosti, vyložit význam věty „cizí země – vlast jiného národa“
- rozeznat projevy národnostní, náboženské aj. nesnášenlivosti, uvést alespoň dva způsoby, jak lze tyto projevy zmírnit, eventuálně odstranit
- na příkladu České republiky vyložit a zdůvodnit podmínky členství v EU; uvést, jaké výhody, ale i nevýhody může toto členství České republice přinést
- na příkladech z nedávné minulosti a ze současnosti popsat funkce a objasnit význam OSN a NATO při řešení významných interetnických konfliktů a při zajišťování kolektivní bezpečnosti Průcha 2001: 131, 132)

Vzdělávací program *Národní škola* (1997), s účinností od 01.09.1997, je málo rozšířen, ale multikulturní výchova je zde také začleněna. Opět se zde jedná hlavně o předměty Občanská a rodinná výchova a Zeměpis. Žáci mají poznávat národní kulturu a na jejím základě být citliví k ostatním kulturám (srov. Průcha 2001).

V *Učebních dokumentech pro gymnázia* (1999), s platností od 01.09.1999, se multikulturní výchova objevuje v předmětech Základy společenských věd, Zeměpis, ale také i ve výuce cizích jazyků, kde jsou zdůrazňovány poznatky z reálií (srov. Průcha 2001).

3 PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část je rozdělena na dvě části. První část tvoří dotazník, na jehož základě jsem se pokusila porovnat dvě základní školy v Dobříši. Zpovídala jsem ředitele obou škol a učitelky angličtiny. Mým cílem je zjistit, jaké jsou představy učitelů o multikulturní výchově a zda odpovídají cílům RVP. Dalším cílem je zjistit, zda je běžné se setkávat s příslušníky etnických menšin na školách. Projevuje se nějak tato skutečnost v zaměření školy a jednotlivých učitelů na multikulturní výchovu?

Druhou část tvoří tři přípravy na hodinu a jejich následná reflexe. V těchto hodinách jsem využila multikulturní výchovu.

3.1 Metodika

Pro praktickou část diplomové práce jsem zvolila následující metodické postupy:

- řízený rozhovor se zástupci ZŠ
- analýza současné situace na vybraných ZŠ
- výuka v jedné ze škol

3.2 1. Základní škola v Dobříši

3.2.1 Charakteristika školy

1. Základní škola se řadí mezi maloměstské školy. Město Dobříš má okolo 8 000 obyvatel. Škola je umístěna v jedné budově. Nachází se v těsné blízkosti centra města, ale hluk sem nedoléhá. V jejím sousedství najdeme 2. ZŠ a Gymnázium Karla Čapka. Škola má 12 tříd na 1. stupni a 10 tříd na 2. stupni. Od 6. třídy sem také dojíždějí děti z okolních vesnic, kde pro ně výuka končí.

Velkým přínosem této školy je zřízení dyslektické učebny pro žáky na 1. stupni, kteří mají diagnostikovanou specifickou poruchu učení, nebo lehkou mozkovou dysfunkci. Žáci sem dochází jen na hodiny českého jazyka. Dyslektická skupina se otevírá pouze tehdy, když je diagnostikováno minimálně 5 žáků z ročníku. Ve škole také najdeme knihovnu a speciální učebnu pro výuku anglického jazyka. Zde nechybí

televize, video, magnetofon s CD a slovníky. Škola se v květnu 2007 připojila do projektu pod záštitou Evropského sociálního fondu EU, jehož název je *Výuka cizích jazyků s akcentem na kombinované studium a samostudium cizích jazyků*. Žáci také mohou navštěvovat keramický kroužek, pro který škola zřídila keramickou dílnu s pecí. Jejich výrobky jsou každoročně prodávány na Vánočním jarmarku školy.

V červnu 2007 škola adoptovala „na dálku“ indického chlapce. Děti mohou peníze pro něho odevzdávat svým třídním učitelům. Tyto finance mu pomohou zajistit učební pomůcky a hlavně vzdělání. Do budoucna škola plánuje adoptovat ještě jedno dítě.

3.2.2 Rozhovor s ředitelem školy

- **Kolik dětí navštěvuje Vaši školu?**

Naše škola má 540 žáků.

- **Jsou někteří z nich příslušníci etnické menšiny? Pokud ano, které?**

Nemáme mezi žáky příslušníky etnických menšin. Odpovědi na další tři otázky jsou tak bezpředmětné.

- **Znáte jejich počet?**

- **Snažíte se nějak podporovat jejich kulturní tradice např. kroužky?**

- **Objevily se snahy v této oblasti ze strany rodičů?**

- **Jaké hlavní cíle si klade Vaše škola v průřezovém tématu multikulturní výchova?**

Naším cílem je vychovávat děti mezikulturně empatické, schopné porozumět kulturním odlišnostem, schopné akceptovat kulturní různorodost a respektovat odlišnosti a naučit se řešit konflikty pokojnou cestou.

- **Objevily se dohady mezi učiteli o tomto tématu?**

Dohady mezi učiteli o tomto tématu se u nás neobjevily. Nastalo u učitelů uvědomění o tom, jak velice důležité je toto téma, jak je potřebné a jak je vlastně široké, ale i hluboké. Učitelé si uvědomili, co všechno se potřebují sami naučit (sebevzdělávat se), aby jim průřezové téma nedělalo potíže.

- **Myslíte si, že je správné, že bylo zařazeno do RVP? Proč?**

Toto téma je velice důležité. Škola má přispívat k integraci (či inkluzi) všech dětí do plnohodnotného života jak v období dětství, tak také v dospělosti. Škola má mimo jiné pomáhat dětem, aby odhalovaly své silné stránky a aby na nich stavěly dnes i v budoucnosti. Škola má dále učit děti žít v souladu s hodnotami, na kterých staví kulturně nehomogenní společnost a pěstovat v dětech postoje a dovednosti, jako je: umět se domlouvat s druhými, ačkoli jsou hodně odlišní, umět předcházet nedorozuměním a konfliktům, popř. je umět řešit, neobávat se odlišnosti, nesoudit podle prvního dojmu, být citlivý a ostražitý vůči stereotypům v myšlení a jednání, oceňovat druhé a sám sebe, otevírat se novým podnětům, stále se učit a angažovat se ve své komunitě.

3.2.3 Rozhovor s učitelkou angličtiny

- **Vyučujete při hodinách angličtiny nějaké žáky - příslušníky z různých etnických menšin?**

Vůbec ne.

- **Myslíte si, že mají dobré vztahy se svými spolužáky?**
- **Jedním z průřezových témat v RVP je multikulturní výchova. Využila jste ve svých hodinách toto téma ještě před vznikem RVP?**

Na této škole učím teprve druhým rokem. Učíme se zde podle učebnic autorky Mileny Kelly a v těchto učebnicích není moc možností, jak realizovat multikulturní výchovu. Dětem jsem se snažila sama předat základní informace o reáliích anglicky mluvících zemích.

- **Jaké jste si stanovila cíle multikulturní výchovy v hodinách anglického jazyka?**

Nestavila jsem si žádné. Naše škola je v RVP prvním rokem a zatím se aplikuje jen od první do šesté třídy. V šesté třídě máme učebnice Project 2, kde se žáci mohou setkat právě s reáliemi, mohou vidět, jak to vypadá na jiném kontinentu a jaké existují menšiny. Podle mého názoru, je úroveň znalostí anglického jazyka u dětí nedostačující k tomu, abych s nimi mohla o tomto tématu diskutovat. Někdy tyto děti mají samy problém osvojit si základní gramatiku.

- **V čem vidíte její přínos?**

Je dobré, když děti budou vědět, že nejsou na světě jen ony samy, ale že existují i jiné skupiny. V hodinách není prostor na to, aby učitel mohl toto průřezové téma nějakým způsobem zohledňovat a věnovat mu dostatečný prostor. V učebnicích by tato multikulturní výchova neměla být přehnaná.

- **Využíváte faktu, že někteří žáci pocházejí z jiného kulturního prostředí?**

Jak jsem již řekla, nemáme zde žádného žáka, takže nevyužívám.

3.3 2. Základní škola v Dobříši

3.3.1 Charakteristika školy

2. ZŠ Dobříš patří k maloměstským školám. Je pavilónového typu a nachází se nedaleko centra města. V těsném sousedství najdeme výše zmiňovanou 1. ZŠ a gymnázium. Má 12 tříd na 1. stupni a 14 tříd na 2. stupni. Podobně jako 1. ZŠ se tato škola stává cílem pro děti z vesnických malotřídních škol.

2. ZŠ Dobříš je školou zaměřenou na sport a to hlavně na fotbal a sportovní gymnastiku. Škola využívá kryté sportovní haly a přilehlá sportoviště (hřiště na házenou, kurty na odbíjenou a tenis, zimní stadion) patřící městu Dobříš.

Zvýšený důraz není kladen jen na sport, ale také na výuku cizích jazyků a informatiky. Žáci mají možnost si prozatím vybrat jen ze dvou cizích jazyků: angličtiny a němčiny. Škole také chybí jazyková učebna. Pro rozvoj výuky cizích jazyků je nabízen volitelný předmět Konverzace v anglickém jazyce. Studenti mají možnost si ho vybrat od 7. ročníku. Informatika je také nabízena od 7. ročníku jako volitelný předmět. Pro žáky 3. a 4. ročníků je připraven počítačový kroužek.

Škola učí podle nově vytvořeného ŠVP s názvem *Kouzelná škola*.

3.3.2 Rozhovor s ředitelem školy

- **Kolik dětí navštěvuje Vaši školu?**

Máme 585 žáků.

- **Jsou někteří z nich příslušníci etnické menšiny? Pokud ano, které?**

Naši školu navštěvují dva Romové, jeden žák z Ruska, jeden z Ukrajiny, jeden ze Slovenska a jeden z Japonska.

- **Znáte jejich počet?**

Šest.

- **Snažíte se nějak podporovat jejich kulturní tradice např. kroužky?**

Speciální kroužky jsme nezavedli. Jejich kulturní tradice se snažíme podporovat v rámci výuky.

- **Objevily se snahy v této oblasti ze strany rodičů?**

Neobjevily.

- **Jaké hlavní cíle si klade Vaše škola v průřezovém tématu multikulturní výchova?**

Vést žáky k toleranci a ohleduplnosti k jiným lidem, jejich kulturám a duchovním hodnotám. Učit je žít společně s ostatními lidmi a respektovat odlišný způsob života lidí z jiných kultur. Učit je být solidární a rozpoznat projevy rasové nesnášenlivosti.

- **Objevily se dohady mezi učiteli o tomto tématu?**

Neobjevily.

- **Myslíte si, že je správné, že bylo zařazeno do RVP? Proč?**

Určitě ano, žákům umožní lepší orientaci v novém otevřeném světě.

3.3.3 Rozhovor s učitelkou angličtiny

- **Vyučujete při hodinách angličtiny nějaké žáky - příslušníky z různých etnických menšin?**

V současné době nevyučuji, ale před nedávnou dobou jsem měla děvče z Japonska.

- **Myslíte si, že mají dobré vztahy se svými spolužáky?**

Měla velmi dobré vztahy i přes jazykovou bariéru, kterou velmi rychle překonala. Zpočátku byla ostýchavá, ale to je naprosto normální - nové prostředí, spolužáci a její rodina zůstala v Japonsku. Byla velmi nadaná.

- **Jedním z průřezových témat v RVP je multikulturní výchova. Využila jste ve svých hodinách toto téma ještě před vznikem RVP?**

Téma multikulturní výchovy nás provází v různých souvislostech již dlouhodobě např. každodenní život v cizích zemích, kultura apod.

- **Jaké jste si stanovila cíle multikulturní výchovy v hodinách anglického jazyka?**

Ráda bych prostřednictvím cizího jazyka přiblížila každodenní život dětí a lidí v dané zemi, jejich kulturu, zvyklosti a tradice.

- **V čem vidíte její přínos?**

Přínosem této výuky je obohacení poznání a rozšíření osobního vnímání každého člověka a prostředí. Respektování odlišností nejen z hlediska lidského, ale i geografického (např. jiný světadíl). Připomenutí základních historických událostí i současných problémů ve světě.

- **Využíváte faktu, že někteří žáci pocházejí z jiného kulturního prostředí?**

Vždy využívám osobní zkušenosti žáků, kteří pocházejí z jiného kulturního prostředí a prakticky předávají informace ostatním. Je to vždy poučné pro obě strany.

3.4 Zhodnocení výzkumu

Obě základní školy mají téměř shodný počet žáků, ale liší se počtem příslušníků jiných etnických menšin (2. ZŠ jich má šest a 1. ZŠ žádného). Ani v jedné z obou škol nezaznamenali snahy ze strany rodičů o prosazení kulturních tradic svých dětí. Zároveň také obě školy neposkytují speciální kroužky, které by podporovaly kulturní tradice.

Z výpovědí obou ředitelů školy vyplývá, že mají podobné cíle v multikulturní výchově:

- škola má pomoci naučit děti řešit konflikty
- integrovat všechny žáky
- multikulturní výchova pomůže dětem v lepší orientaci v „otevřeném“ světě.

Na žádné ze škol se neobjevily mezi učiteli dohady o tomto tématu. Velmi důležité bylo zjištění pedagogických pracovníků, že se musí dále v multikulturní výchově sebevzdělávat.

Zajímavé byly výpovědi učitelek anglického jazyka. Měla jsem možnost porovnat odpovědi mladé začínající a i zkušené učitelky. Jedna z nich měla již zkušenosti s žačkou z jiné etnické menšiny (z Japonska). Její vztahy se třídním kolektivem hodnotí jako dobré.

Velmi odlišně hodnotím jejich cíle v multikulturní výchově. Učitelka na 1. ZŠ si žádné cíle neklade, protože RVP se jí ještě bezprostředně netýká. Realizaci multikulturní výchovy si představuje jen ve zprostředkování reálií. Domnívá se, že žáci nejsou dostatečně jazykově vybaveni k tomu, aby s nimi o tomto tématu mohla komunikovat. Naproti tomu druhá z učitelek se snaží žákům přiblížit každodenní život,

kulturu, zvyklosti a tradice lidí v ostatních zemích. Takto i využívala multikulturní výchovu ještě před vznikem RVP.

Vidí učitelky multikulturní výchovu jako přínos? Shodují se na tom, že si žáci uvědomí, že nejsou sami na světě a pomůže jim respektovat odlišnosti. Učitelka 1. ZŠ dále podotýká, že by v učebnicích tomuto tématu neměla být věnována příliš velká pozornost. Toto je přesným opakem její námitky, že učebnice, které mají ve škole nijak nepodporují multikulturní výchovu.

3.5 Přípravy na hodinu

Své přípravy na hodinu jsem odučila na 2. Základní škole v Dobříši. Po dobu tří týdnů jsem vyučovala předmět Konverzace v anglickém jazyce u žáků 8. tříd. Tento předmět je ve škole zařazen jako volitelný. Ve třídě je 20 žáků. Výuka probíhá v devadesátiminutovém bloku jednou týdně.

Při hodinách byla přítomna paní učitelka, s níž jsem také své přípravy konzultovala. Do průběhu hodin mi nezasahovala.

Při tvoření příprav jsem vycházela z RVP, a to z cílového zaměření vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace, z očekávaných výstupů u vzdělávacího oboru Cizí jazyk. Dále jsem si stanovila tématický okruh v oblasti Multikulturní výchovy, na který se budu zaměřovat. V následujících třech přípravách na hodinu jsem se snažila detailně popsat průběh výuky a doplnit ho o následnou reflexi. Obsah příprav se od samotné výuky nijak výrazně nelišil.

Téma: Holidays and Festivals

Úroveň: A1

3.5.1 Příprava na 1. hodinu

Gramatický cíl: správné použití Přítomného času prostého

Slovní zásoba: osvojit si základní slovní zásobu spojenou s britskými a českými svátky

Řečové dovednosti: rozvoj smysluplného vyjadřování svých názorů a postojů a schopnosti porozumět mluvenému slovu

Kulturní informace: poznání vybraných svátků ve Velké Británii. Uvědomění si rozdílů mezi svátky ve Velké Británii a v České republice.

Materiál k výuce: slovník (výkladový i dvojjazyčný), obrázky, pastelky, fixy, nůžky, papíry, plastové obaly od vajíček Kinder Surprise, jablka, mísa, voda a flip chart

3.5.2 Průběh 1. hodiny

1. Představení tématu – Holidays and Festivals

Význam těchto slov žáci zjistí nejdříve ve výkladovém, poté ve dvojjazyčném slovníku.

Do třídy jsem přinesla dva slovníky (výkladový a dvojjazyčný). Žáci sami chtěli hledat v těchto slovnících. Nejdříve jsem je seznámila s tím, že ve výkladovém slovníku najdou jednotlivá hesla vysvětlena anglicky. Byla to jejich první práce s tímto typem slovníku. První slovo měli najít *Holidays*. Hledání tohoto hesla v tomto slovníku jim nedělalo problémy, problém byl spíše s výkladem jeho významu. Nevěděli, která definice je pro ně ta správná, tak je všechny přečetli. K určení významu jim napomohly uváděné příklady užití tohoto slova. Významy ve dvojjazyčném slovníku je pouze ujistily o správnosti jejich mínění. Při hledání ve dvojjazyčném slovníku žádné problémy nenastaly. Stejným způsobem pokračovali i v hledání druhého slova *Festivals*.

2. Brainstorming 1

Rozdělení žáků do 5 skupinek po 4 žácích. Po dobu 2 minut žáci napíší všechny svátky, které znají a které se slaví v České republice. Společně si zkontrolujeme, co napsali. Která skupina jich bude mít nejvíce, je přečte a ostatní je mohou doplňovat.

Většina skupin psala svátky česky, protože neznala anglický název. Napsaly následující svátky: Velikonoce, upálení Mistra Jana Husa, příchod Cyrila a Metoděje, Den vzniku Československého státu, Dušičky, Vánoce a Tři králové.

Jelikož jsme si uváděli, že anglické slovo *festival* může také znamenat festival. Jedna ze skupin uvedla také festivaly, které se pořádají v České republice. Napsaly: Sázava fest, Hip Hop Kemp, Rock For People a Mezi ploty.

Jedním z uváděných významů anglického slova *holidays* jsou prázdniny. Někteří žáci tudíž napsali: vánoční prázdniny, velikonoční prázdniny a jarní prázdniny.

Jedním z důvodů, proč žáci uváděli příklady festivalů a prázdnin, může být nepochopení zadání, a nebo mohli být zmateni z několika významů těchto slov.

3. Brainstorming 2

Žáci zůstanou ve skupinách. Tentokrát jejich úkolem bude napsat svátky, které se slaví ve Velké Británii. Na tento úkol mají opět 2 minuty. Zkontrolujeme společně stejným postupem jako u předchozího brainstormingu.

V tomto případě se žáci snažili psát názvy svátků anglicky. Objevily se následující: Valentýn, Easter, Halloween, Christmas, Silvestr a vznik Velké Británie. Zmínila jsem, že poslednímu dnu v roce se říká v České republice *Silvestr*, ale ve Velké Británii *New Year's Eve*. Ve více skupinách byl napsán americký svátek Děkuvzdání a oslava 1. prezidenta George Washingtona. Na tento fakt jsem je upozornila.

4. Rozdíly a shody na základě brainstormingu

Žáci si uvědomí, které svátky slavíme v obou státech a které nám chybí. Tyto shody a rozdíly budeme psát na tabuli. V této fázi hodiny změním uspořádání třídy: budeme sedět v kruhu, abychom na sebe všichni lépe viděli a hlavně aby tento styl sezení v žácích vzbudil pocit, že nyní budeme pracovat společně jako jedna skupina.

Svátky uváděné v brainstormingu 1, 2 jsem zapisovala na tabuli do dvou sloupců. Nyní žáci mohli vidět rozdíly a shody. Společné svátky jsme dávali do kroužku.

Upozornila jsem je, že zapomněli na Nový rok. U českých jsem ještě zmínila Svátek práce, Den osvobození, Den české státnosti a Den boje za svobodu a demokracii. Do britských jsem zahrнула: May Day, Harvest Festival a Bonfire Night. Nevyjmenovávala jsem všechny. Myslím si, že by si je žáci stejně nezapamatovali.

5. Povídání v angličtině o následujících svátcích: Valentine's Day, Easter a Halloween

S žáky společně zjistíme, jestli o těchto svátcích něco vědí, zda máme obdoby těchto svátků i v České republice a jak je slavíme. Základní slovní zásobu jim budu ukazovat pomocí obrázků.

Na začátku každého vypravování jsem na tabuli připevnila flip, na kterém byla vypsána základní slovní zásoba nebo části vět týkající se daného svátku i s výslovností. K významu slov žáci dospěli prostřednictvím obrázků.

Snažila jsem se vést povídání v angličtině, ale když jsem po žácích chtěla informace, kde měli použít slovíčka spojená s daným svátkem, tvořili česko-anglické věty. Slovíčka byla pro ně neznámá.

Valentine's Day

Žáci tento svátek znají. Vědí, kdy se slaví a proč. O tom, proč se slaví, jsou schopni mluvit česky. Sdělila jsem jim několik pořekadel vztahujících se k tomuto dnu.

Každý ze žáků si vytvořil svoje vlastní přání.

Foto č. 1 **Žáci tvoří valentýnská přání.**

Teacher (dále jen T): When do we celebrate Valentine´s Day?

Student 1 (dále jen S): In February.

T: Ok. And when?

S1: On the fourteenth of February.

T: Very good. Do we celebrate it in the Czech republic?

S2: Yes, ale ne tak moc jako v Británii.

T: That´s right. What do we do this day?

S3: People buy flowers.

T: Ok. What else can we give?

S4: We give a kiss.

S5: A chocolate and cards.

T: These Valentine´s cards were traditionally given anonymously. You can see a typical Valentine´s card in this picture. There are angels and hearts. It´s pink. What can we write there?

S1: *I love you.*

S2: *Be my Valentine.*

T: *Excellent. What else? What do we call "Chybíš mi"?*

T: *You don't know. It doesn't matter. It's "I miss you."*

Easter

Ještě před tím než jsme si začali povídat o Velikonocích, připravila jsem pro žáky obdobu anglické tradice Egg hunting. Napsala jsem tři věty týkající se Velikonoc na barevně odlišené papíry. Tyto věty jsem rozstříhala po slovech a jednotlivá slova ukryla do plastových obalů od Kinder Surprise. Tato vajíčka jsem dala do ošatky a schovala ji ve třídě za televizi. Vajíček bylo přesně dvacet jako mělo být žáků ve třídě.

Přihlásilo se pět dobrovolníků, kteří se pokusili tuto ošatku najít. Když ji našli, každý ze žáků si vybral jedno vajíčko, otevřel ho a šel ke skupině se stejnou barvou papírku. Jelikož ve třídě chyběli čtyři žáci, tak jsem zbývající vajíčka otevřela a přidala slova skupinám, aby jim nechyběla. Nyní mohli sestavovat věty. Sestavení vět jim dělalo problémy do té doby, než jsem jim vysvětlila význam slov: *Christians, remember a bunny*. Poskládané věty zněly: *Christians remember the last week of Jesus's life. Easter eggs symbolise new life. Easter Bunny hides chocolate eggs for children.*

Foto č. 2 Skládání vět týkajících se Velikonoc

Žáci se vrátili do lavic a já jsem jim řekla, že toto byla jedna z tradic, která se udržuje ve Velké Británii na Velikonoce.

T: When do we celebrate Easter? Which months?

S1: March.

T: Ok. It's only one month but we can celebrate in April too. When do we celebrate it? Is it the same every year?

S2: No. Slavíme je po úplňku na jaře.

T: Ano, Velikonoce připadají na první neděli po prvním jarním úplňku. Why do we celebrate it? Do you know?

S3: No.

T: The red group has the answer for this question. Can you read your sentence, please?

S1: Christians remember the last week of Jesus's life.

T: Can you translate it for us?

S2: Křesťané si připomínají poslední týden Ježíšova života.

T: What do you do at home at Easter?

S3: Barvíme vajíčka.

S4: We bake beránky a mazance.

S5: Chodíme s pomlázkami.

T: Yes. You colour eggs, bake cross buns and go Easter carolling with plated willow cane. You can see Easter eggs and plated willow cane in these pictures. Boys, why do you go with plated willow canes?

S1: Girls are young.

S2: A zdravé.

T: Ok, you mean healthy. Girls, do you like Easter Monday?

S3: No.

S4: Yes, jednou za čtyři roky.

T: The yellow group, can you read and translate your sentence. Ted' se dozvíme, proč jsou vajíčka jedním ze symbolů Velikonoc.

S5: Easter eggs symbolise new life.

S6: Velikonoční vajíčka symbolizují nový život.

T: We've tried one of the British customs. Which one was it?

S1: Egg hunting.

T: That's right, and now the green group read us your sentence.

S7: Easter Bunny hides chocolate eggs for children.

T: Can you translate it?

S8: Velikonoční králík schovává pro děti čokoládová vajíčka.

T: Thank you. You can see Easter Bunny in this picture. He can hide eggs in the garden or in the house.

Halloween

O tomto svátku žáci prokázali dostatek znalostí. Myslím si, že tento svátek začíná být v České republice stále populárnější.

T: Our next festival is Halloween. When do we celebrate it?

S1: In October.

S2: Thirty-first of October.

T: That's right. We celebrate it on the thirty-first of October. Do we celebrate Halloween in the Czech republic?

S3: No.

S4: Yes, Dušičky.

T: Přesně tak, obdoba Halloweenu jsou u nás Dušičky. When do we celebrate Dušičky?

S1: Prvního listopadu.

T: No.

S1: On the second of November.

T: Ok. Halloween is typical only of Britain. Do you know what is typical of this day?

S2: They vyřezávají pumpkins.

S3: A dělají z nich ty obludy.

T: Yes, they carve pumpkins into jack-o-lanterns. You can see pumpkins in this picture and jack-o-lantern in that picture. Jack-o-lantern znamená Jackova lampička. Jack uzavřel smlouvu s ďáblem, ale toho podvedl, tak nemohl po své smrti jít do pekla. Nemohl, ale jít ani do nebe kvůli smlouvě s ďáblem. Musel bloudit světem, a tak si vyřezal dýni, aby si svítil na cestu. What do we put into lanterns?

S4: Candle.

T: Very good. A candle is in this picture. Do you know what children do on this day?

S1: Chodí koledovat.

S2: Wear masks.

T: Children wear masks. They go from house to house and say...? What do they say?

S3: Dejte nám sladkosti, nebo vám něco provedeme. Anglicky to říct neumím.

T: Very nice. They say: Trick or Treat. That's it. You can see children in masks in this picture. What masks do they wear?

S4: Strašidelné, ghost.

S5: Sailor.

S1: Kostlivec, skeleton.

S2: Čarodějnice, witch.

T: Fine. Římané se usídlili také v Británii. V říjnu oslavovali jednu z jejich bohyň Pomonu. Je to bohyně stromů a ovoce. Odtud vznikla hra „apple bobbing“. You must

take one bite from an apple without using your hands. Musíte si pusou ulovit své jablko bez pomoci rukou. We have got a small bowl. Have we got any volunteer here?

S: Já to chci zkusit.

Foto č. 3 **Apple bobbing**

6. Přechod k tématu Vánoce

Studenty seznámím se základní slovní zásobou týkající se toho svátku, opět pomocí obrázků. (Xmas, Yule, Advent, Advent calendar, angel, bell, candle, carp, Christmas carol, Christ, Christmas card, Christmas decoration, custom x habit, hang, Christmas tree, gift / present, gingerbread, feast, fireplace, hay, helper, holly, midnight mass, mistletoe, North Pole, nativity scene, pasta, reindeer, Saint Nicholas, shepherd, sleigh, star, stocking, turkey, wrapping paper, wreath, Wise men)

Slovíčka jsem vybírala na základě informací obsažených na internetových adresách, na kterých měli žáci posléze hledat údaje pro svoji další práci. Některá slovíčka neznali, ale obrázek jim k významu dopomohl.

7. Zadání projektu

Téma jsem vybrala *Christmas in Europe*. Žáky rozdělím do skupinek po čtyřech. Jejich úkolem bude si vybrat jednu evropskou zemi buď tu, kterou jim nabídnu, nebo tu, o kterou se sami zajímají. O této zemi zjistí, jak se tam slaví Vánoce (jak se řeknou Vánoce, Veselé Vánoce v jejich jazyce, co se jí k večeři, kdo jim nosí dárky, kdy si dávají dárky, nějaké zvyky atd.). Informace budou hledat na internetu. Do příští hodiny tyto informace zjistí, přinesou si obrázky, svoje poznámky, fixy, pastelky, lepidla a nůžky.

Témata a webové zdroje:

- **Christmas in the United Kingdom**

<http://woodlands-junior.kent.sch.uk/customs/Xmas/index.html>

<http://woodlands-junior.kent.sch.uk/customs/Xmas/day.html>

<http://woodlands-junior.kent.sch.uk/customs/Xmas/dinner.html>

<http://www.theholidayspot.com/christmas/worldxmas/uk.htm>

- **Christmas in Germany**

<http://www.saskschools.ca/~gregory/chr/germany.html>

<http://www.californiamall.com/holidaytraditions/traditions-germany.html>

<http://www.cs.umb.edu/~alilley/xmas.html>

<http://www.bbc.co.uk/languages/german/christmas/>

- **Christmas in Russia**

<http://www.santas.net/russianchristmas.htm>

<http://www.dwarfnet.com/christmas/everything/russia.shtml>

http://en.wikipedia.org/wiki/Christmas_worldwide#Russia

- **Christmas in France**

<http://www.bbc.co.uk/languages/french/christmas/>

<http://www.saskschools.ca/~gregory/chr/france.html>

http://en.wikipedia.org/wiki/Christmas_worldwide#France

<http://www.santas.net/frenchchristmas.htm>

<http://www.the-north-pole.com/around/france.html>

<http://www.thehistoryofchristmas.com/traditions/france.htm>

- **Christmas in Italy**

<http://www.saskschools.ca/~gregory/chr/italy.html>

<http://www.santas.net/italianchristmas.htm>

<http://www.chass.utoronto.ca/~ngargano/corsi/100/wk11.natale.italy.html>

<http://www.bbc.co.uk/languages/italian/christmas/index.shtml>

Zadání projektu proběhlo v češtině, aby žáci věděli, co se přesně od nich očekává. Toto bylo jejich první setkání s projektovou prací. Ještě nikdy žádný projekt netvořili. Vysvětlila jsem jim, že nyní budou pracovat jako jedna skupina a výsledný projekt bude ukázkou práce všech.

Do pracovních skupin se zařadili žáci sami. Utvořili pět skupin po čtyřech žácích s tím, že si již předem rozdělili chybějící spolužáky. Přidělení zemí proběhlo losem. Lístek s názvem země jsem schovala do pěti plastických obalů od vajíček Kinder Surprise. Zástupce každé z pěti skupin si vybral jedno vajíčko. Nikdo si nestěžoval, vše bylo spravedlivé.

Každé skupině jsem rozdala čtyři kopie webových zdrojů. Na tabuli jsem česky napsala, které informace mají žáci na těchto adresách najít. Ve třídě byli tři žáci, kteří nemají doma přístup na internet. Domluvila jsem se proto s nimi a učitelkou

informatiky, že tři dny v týdnu po vyučování jim umožní tyto informace vyhledat ve školní učebně informatiky.

3.5.3 Reflexe 1. hodiny

Tato hodina byla mým prvním setkáním s touto třídou. Zpočátku jsem se obávala, že se děti budou stydět mluvit a spolupracovat se mnou. Velmi mile mě překvapili, po počátečních rozpacích se zapojoval každý žák. Snažili se v co největší míře využít své komunikační dovednosti v angličtině.

3.5.4 Příprava na 2. hodinu

Téma: Christmas in Europe

Slovní zásoba: upevnění slovní zásoby týkající se Vánoc

Řečové dovednosti: na základě zjištěných informací žáci sestaví smysluplný text, při tvorbě svých projektů budou spolu komunikovat anglicky (vyjádření svých názorů, formulace svých poznámek do vět)

Kulturní informace: poznání vánočních tradic evropských států

Materiál k výuce: pět kusů papíru o velikosti A1, fixy, pastelky, lepidla, nůžky, dvojjazyčné slovníky

Uspořádání třídy: žáci budou pracovat ve skupinkách po čtyřech, bude vhodné vždy dvě lavice přisunout k sobě

3.5.5 Průběh 2. hodiny

1. Rozdělení se do pracovních skupin

Úkolem pro tuto hodinu bude pracovat společně na svém projektu. Každá skupina dostane jednu čtvrtku, na kterou může nalepit obrázky týkající se Vánoc ve vybrané zemi. Napsat hesla nebo krátké věty charakterizující jejich vánoční oslavy a tradice.

Ještě před rozdělením žáků do skupin jsem na tabuli napsala anglicky otázky, jejichž odpovědi měly děti nalézt na webových zdrojích.

- Otázky zněly:
- What do they call “Vánoce“ and “Veselé Vánoce“?
  - Who brings Christmas presents ?
  - When do they celebrate Christmas?
  - What do they eat for Christmas dinner?
  - Do you know any special tradition?

Nyní se rozdělili do skupin, ale ve třídě chybělo šest žáků. Dvě skupiny pracovaly tedy ve třech. Jeden chlapec zbyl sám a poté byla další skupinka chlapců po dvou. Chlapec, který zbyl sám, neměl sebou žádné materiály ani zjištěné informace. Přiřadila jsem ho tedy ke skupině dvou chlapců, kteří informace měli, ale o jiném státě. Pomáhal jim hledat ve slovníku a kreslit. Vznikly celkem čtyři pracovní skupiny. Téma *Christmas in Germany* se nakonec nerealizovalo kvůli absenci žáků.

Většina skupin si informace zjistila sama. Já jsem pro jistotu měla sebou vytištěné obsahy webových zdrojů, kdyby je někdo zapomněl nebo neměl. Každá pracovní skupina dostala dva dvojjazyčné slovníky.

Teacher: Now, you will work on your projects. Write the answers to these questions on your paper. It could be only words or sentences. You can draw pictures or glue some postcards or pictures on it. Try to use vocabulary you know and understand.

Foto č. 4 **Práce na projektech**

2. Písemná příprava vyprávění

Skupina si písemně připraví krátké vyprávění o vánočních zvycích v jejich zemi a popíše svůj projekt. Toto vyprávění jim bude sloužit jako osnova při prezentaci. Je důležité připomenout, že se členové skupiny budou v mluvení střídat. Nebude hovořit jen jeden člen. V případě toho, že by žáci nevěděli nějaké slovíčko či frázi, ve třídě budou slovníky.

Teacher: When you finish working on your projects, you can start preparing a short text about your country. You will describe your project, the information you found out. It is important that everybody will speak, not only one person from your group.

3. Zakončení hodiny

Na konci hodiny jim sdělím, že příští hodinu si společně představíme jejich projekty.

Teacher: You've worked very hard today. I am happy that each group finished the project. You will present your work to your classmates next lesson. We will make a Christmas lesson. You can bring some Christmas decoration or sweets if you wish.

3.5.6 Reflexe 2. hodiny

Obávala jsem se, že většina dětí zapomene zjistit si potřebné informace, a tím se zhrouť mé přípravy. Mé obavy se nevyplnily; zapomněl pouze jeden chlapec. Při práci ve skupinách každý žák dostal šanci zapojit se. Nevznikaly zde případy, že by někdo nepomáhal a celou vyučovací hodinu jen seděl a přihlížel.

Většina skupin si nepřinesla žádné obrázky, ale zvolila jejich kreslení. Na projekty děti psaly zjištěné informace celými větami. Při jejich tvoření se objevily problémy s řadovými číslovkami, slovosledem a zapomínáním -s/-es ve 3. os. č. j.

3.5.7 Příprava na 3. hodinu

Téma: Christmas in Europe

Slovní zásoba: na základě prezentací ostatních skupin se žáci seznámí s novými slovíčky typickými pro oslavu Vánoc v daných zemích

Řečové dovednosti: žáci se naučí souvisle povídat o tématu a smysluplně vyjádřit své myšlenky

Kulturní informace: uvědomění si rozdílů a shod mezi zeměmi

Materiál k výuce: již vypracované projekty

3.5.8 Průběh 3. hodiny

1. Prezentace projektů

Každá skupina předstoupí před své spolužáky a sdělí jim své poznatky.

Teacher: Good morning everybody. Today each group will present their own project to the classmates. You will come in front of us, show us your project and talk about it. Do you understand me?

S1: Yes.

T: Before we start, I will hand out this table. Each group will have one table. Vaším úkolem je vyplnit tuto tabulku během prezentace projektů. Odpovědi na tyto čtyři otázky uslyšíte od svých spolužáků. Proškrtněte si sloupeček s názvem Germany, protože na tuto zemi nikdo projekt nedělal. Now, we will read the questions and translate them into Czech.

S1: What do they call “Vánoce“? Jak nazývají Vánoce?

S2: Jak se říká Vánocům?

T: OK.

S3: When do they celebrate Christmas? Kdy slaví Vánoce?

T: Very good.

S4: Who brings Christmas presents? Kdo přináší vánoční dárky?

T: Ok.

S5: What do they eat for Christmas dinner? Co jedí pro vánoční večeři?

S6: Co jedí k vánoční večeři?

T: We say “štedrovečerní večeře“ in Czech. We can start presenting the projects. Who wants to start?

Group 1: Our country is Great Britain. Britain celebrates Christmas on the twenty-fifth of December. They say “Merry Christmas“. Traditional Christmas dinner is roast turkey and Christmas pudding. Family gives a presents on twenty-fiveth of December morning. Presents bring Santa or Father Christmas.

Foto č. 5 **Prezentace projektů**

Group 2: They say Vánoce “Radostno Rožděstvo“. They have twelve-course dinner – fish, borsch, fruits and cookies. Dedushka Moroz brings Christmas presents. Him the helper Snow Girl. Presents are bring sixth of January. My máme Juliánský kalendář a oni Gregoriánský, proto mají Vánoce v Rusku třináct dní zpoždění. They have hay for dinner on tables. Horse will be stronger. Christmas trees is Yelka.

Group 3: Christmas in the France celebrate twenty-five December. They have a dinner Christmas log and turkey or goose. They give presents in the morning and bring is Pere Noel. Their tradition are generous decoration, tree is fir. They organise Christmas markets and building nativity scene. They hang shoes on the fire place.

Group 4: We have got Christmas in Italy. They say Christmas “Natale“ and “Buon Natale“. They eat fish but no meat. They eat pasta, vegetables, fresh fruits and special sweets and cakes. They give presents on the twenty-fiveth of December in the morning. They have got big box with presents. Every member of family takes one present. La Befana gives presents on the sixth of January. This is La Befana on our poster. She is witch. She visits italian children. Family builds presipio. They don´t eat meat.

Teacher: Thank you for your presentations. They were well done. Máte vyplněné tabulky?

Students: No.

Většina skupin nestihla zachytit všechny informace. Nejčastěji měly vyplněno jen šest polí v tabulce za šestnácti. Rozhodla jsem se proto, že vystavíme po třídě jednotlivé projekty a skupiny si chybějící informace tímto způsobem doplní.

Foto č. 6 **Žáci dohledávají chybějící informace**

Teacher: You are ready now. We can check your answers. You get one point for each correct answer. I will read the question and the group will tell me the correct answer. Can we start?

Students: Yes.

T: Girls, tell me. What do they call "Vánoce" in the United Kingdom?

Group 1 (dále jen G1): Christmas.

T: Very good. When do they celebrate Christmas?

G1: Twenty – five of December.

T: Yes, it is on the twenty-fifth of December. Who brings Christmas presents?

G1: Santa Claus or Father Christmas.

T: That´s it. What do they eat for Christmas dinner?

G1: Roast turkey a Christmas pudding.

T: Very good. Thank you. Now, Russia. Tell us “Vánoce“. What do they call “Vánoce“?

Group 2 (dále jen G2): Rožděstvo.

T: Ok. I will write it on the blackboard. When do they celebrate Christmas?

G2: Sixth of January.

T: Yes. And who brings Christmas presents?

G2: Dedushka Moroz.

T: Yes, the right answer is Dedushka Moroz. In Czech it is Děda Mráz. What about dinner in Russia?

G2: Borsh, fish, cookies.

T: Ok. They have twelve courses for dinner. Do you know what “course“ means?

S1: Pokrm, jídlo.

T: Very good. Well, next country is France. What do they call “Vánoce“?

Group 3 (dále jen G3): Noël.

T: Yes. When do they celebrate Christmas?

G3: Twenty-fiveth December.

T: Ok, on the twenty-fifth of December. Very good and who brings Christmas presents?

G3: Le Père Noël.

T: Yes. Le Père Noël is the same as Father Christmas. And the dinner in France?

G3: Turkey or goose and Christmas log.

T: Ok. Tell us what Christmas log is?

G3: Pařez. Je to sladkost.

T: Thank you. Now, we have the last country here. It is Italy. What do they call "Vánoce" in Italy?

Group 4 (dále jen G4): Natale.

T: Ok. When do they celebrate Christmas?

G4: Twenty-fiveth of December.

T: Well, twenty-fifth of December. And who brings presents?

G4: La Befana.

T: That's right. La Befana. And what do they eat for Christmas dinner?

G4: Fish, vegetables, pasta, sweets, fresh fruits

T: Very good.

	The United Kingdom	Germany	Russia	France	Italy
What do they call “Vánoce“?					
When do they celebrate Christmas?					
Who brings Christmas presents?					
What do they eat for Christmas dinner?					

	The United Kingdom	Germany	Russia	France	Italy
What do they call “Vánoce“?	Christmas		Рождество	Noël	Natale
When do they celebrate Christmas?	25 th December		6 th January	25 th December	25 th December / 6 th January
Who brings Christmas presents?	Father Christmas / Santa Claus		Dedushka Moroz and his helper Snow Girl	Le Père Noël	La Befana
What do they eat for Christmas dinner?	turkey, brussels sprout, roast potatoes, cranberry sauce, Christmas pudding		twelve course dinner (fish, borsch, cookies, cooked dried fruit	goose or turkey, Christmas log	fish (eel), pasta, vegetables, fresh fruits, special cakes (pandoro, panettone)

Příklady prací žáků

	The United Kingdom	~~Germany~~	Russia	France	Italy
What do they call "Vánoce"?	SANTA MERRY CHRISTMAS		Рождество Рождество	JOUEUX NOEL	Bian Natale
When do they celebrate Christmas?	25.12		26.12	25.12	25.12 morning
Who brings Christmas presents?	SANTA		Дед Мороз Мелл Мороз	PERE NOEL	La Befana
What do they eat for Christmas dinner?	Christmas pudding		fruit, porci, fish	GOUSA TURKEY	fish sweets, cakes

	The United Kingdom	Germany	Russia	France	Italy
What do they call "Vánoce"?	Merry Christmas x	~~X~~	Рождество Рождество x	noel 1	natale 1
When do they celebrate Christmas?	25 th December morning 1	~~X~~	6 th January 1	25 th December 1	25 th December 1
Who brings Christmas presents?	Santa Claus 1	~~X~~	děda mráz 1	Père noël x	Cake Fara x
What do they eat for Christmas dinner?	Fish Turkey pudding 1	~~X~~	fish caviar 1	Turkey 1	Fish meat Paster vegetables

Po zkontrolování správných odpovědí, jsme vyhodnotili vítěznou skupinu. Za každou správnou odpověď bylo možné získat jeden bod, maximum tedy šestnáct bodů. Maxima dosáhly dvě skupiny ze čtyř. Ostatní měly dvanáct a jedenáct bodů.

Nejčastější chyby byly v první otázce *What do they call "Vánoce"?* Dvě skupiny napsaly, jak se řeknou „Veselé Vánoce“. Tuto chybu přikládám nepozornosti při dohledávání informací.

2. „Veselé Vánoce“ v cizích jazycích

T: Now, you will be teachers for a while. You will teach how to say "Veselé Vánoce" in your country. Do you understand what I mean?

Students: Yes.

T: Ok, we can start with the first group – the United Kingdom.

G1: We say: Merry Christmas.

Students: Merry Christmas.

T: Fine. Next group will be Russia.

G2: They say: Radostno Rožděstvo.

Students: Radostno Rožděstvo.

S1: Ondro, řekni Radostno Rožděstvo.

S2: Radostno Rožděstvo.

T: Very good. Next will be France.

G3: Joyeux Noël.

Students: Joyeux Noël.

T: Perfect. This one was quite difficult. The last group is Italy.

G4: Buon Natale.

Students: Buon Natale.

T: Thank you very much. Now, you can say "Veselé Vánoce" in four different languages.

3. Zpětná vazba

Z projektů jsem vybrala věty s chybami u gramatických jevů, které by již žáci měli ovládat. Napsala jsem je na tabuli a žáci je měli opravit v pracovních skupinách.

Vybrané věty:

- *Britain celebrates Christmas on the twenty-fiveth of December.*
- *Family gives a presents on twenty-fiveth of December morning*
- *Presents bring Father Christmas or Santa Claus.*
- *Presents are bring sixth of January.*
- *Christmas trees is Yelka.*
- *Christmas in the France celebrate twenty-five December.*
- *They give presents in the morning and bring is Pere Noel.*

Výše uvedené věty jsem si buď vypsal z projektů, nebo zaznamenala při jejich prezentaci. Podle mého názoru se jedná o důležité a typické chyby v gramatických jevech, které žáci mají již ovládat. Jsou zde patrné problémy s řadovými číslovkami, slovosledem, zapomínáním -s/-es ve 3. os. č. j. a ve shodě podmětu s přísudkem.

Ve skupinách odhalili téměř všechny chyby. Největší problém jim činila výslovnost řadové číslovky *twenty-fifth*. V projektech měli sice napsáno 25th December, ale záměrně jsem jim toto spojení přepsala, tak jak tuto číslovku vyslovovali, aby si uvědomili chybu, která byla velmi častá. Zopakovali jsme proto, jak se tvoří řadové číslovky. Větší pozornost jsem věnovala číslovkám, které se tvoří odlišně – first, second, third a fifth.

Zaměřila jsem se také na problémy se slovosledem. Pokusila jsem se jim vysvětlit, že podmět musí být na začátku věty, a ne na konci jak tomu bylo v mnoha případech. Ve všech vypsaných větách jsme určili podmět, přísudek a mohli tak určit správný slovosled, ale uvědomit si i shodu podmětu s přísudkem. K tomu žákům pomohlo určení čísla u podmětu. Nyní již byli schopni zdůvodnit, proč je věta špatně utvořena.

4. Použití znalostí získaných z projektu

Žáci si mají nyní vybrat jeden zvyk, který se jim líbí a přijali by ho ze země, na kterou dělali projekt.

T: Try to choose a tradition you like from the country you worked on.

S1: I like kissing pod jmelím. To děláme i doma.

T: You like kissing under the mistletoe. Where does this tradition come from?

S2: Britain.

S3: I like box with presents in Italy. Musí to být napínavé tahat si dárky a nevědět, jestli si nevytáhnu ten, který jsem tam dal já.

T: Yes, it must be interesting.

S4: I like Dědu Mráze. Představuji si ho jako Mrazíka v televizi.

T: Where is Dedushka Moroz from?

S4: Russia.

S5: I like build jesličky. Stavíme je i s tačkou doma.

T: You like building nativity scene. Me too. Where do people do this tradition?

S5: In France.

S6: I like cakes from Italy. Dají se už koupit i u nás v obchodech.

T: Yes, you are right.

S7: I like La Befana. She is witch. Je to hodně netradiční, protože většinou se všichni čarodějnice bojí a ona jim nosí dárky.

T: She is not beautiful but she is very kind to people.

5. Využití osobních zkušeností žáků

Zeptám se žáků, jak oni slaví doma Vánoce. Pomůže jim to uvědomit si rozdíly a shody mezi zeměmi.

T: Do you like Christmas?

S1: Yes.

S2: Yes.

T: When do we celebrate it?

S3: On the twenty-fourth of December.

T: Very good. Tell me, who brings Christmas presents to our homes?

S4: Ježíšek.

S5: Jesus.

T: Ok. It is Baby Jesus. When you were children, you believed in Baby Jesus, didn't you? When and how did you find out that he doesn't exist? Když jste byli malí, tak jste věřili na Ježíška. Pamatujete si, kdy a jak jste zjistili, že neexistuje?

S1: I was six. A brácha mi to řekl.

S2: Já na něj pořád věřím.

T: That's fantastic. Do you like buying presents?

S3: No. Nemám to ráda, pořád vybírám to samé.

S4: Money is problem.

T: Do you help your mothers with baking?

S5: Yes.

T: And you boys, do you help?

S6: Yes.

S7: No.

T: What presents do you like to get this Christmas?

S1: Radio.

S2: Notebook.

S3: DVD player.

S4: Fishing bag.

T: Have you got fake or real Christmas tree at home? Do you know what “fake“ means?

Students: No.

T: Jestli máte doma umělý nebo živý stromček?

S5: My máme oba. Doma umělý a venku před domem živý.

S6: We have got fake.

S7: We have got real.

S8: My máme taky oba.

T: Ok. Tell me, what do you usually do on Christmas Eve?

S1: I eat cookies.

S2: I eat cookies and watching TV.

T: Do you like fairy tales?

S2: Yes. Nejvíc Princeznu ze mlejna.

S3: I sleep all day.

S4: Já se těším na dinner.

T: What do you eat for Christmas dinner?

S4: Carp, soup a bramborový salát.

T: Potato salad.

S5: We prepare Christmas dinner and watch TV.

S6: I help my mother in kitchen and go out.

S7: I eat and visiting my friends.

T: What do you eat for dinner?

S8: Carp, soup a potato salad.

S1: My taky.

S2: Já rybu nejím. My máme řízek.

T: Řízek is “schnitzel“.

S3: I eat schnitzel.

T: Put up you hands who eats carp for dinner.

T: Five, thanks. And now put up you hands who eats schnitzel.

T: Three. Máte někdo něco jiného k večeři než rybu, nebo řízek?

Students: No. A co jíte vy?

T: I like carp. Do you do any traditions on Christmas Eve?

S1: We go to church.

S2: Zdobíme stromeček.

T: You decorate Christmas tree.

S3: Rozkrajujeme jablka.

T: Yes, you cut apples. A víte, proč se to dělá?

S3: Protože když to jablko rozkrojíte a budete tam mít hvězdičku, tak budete celý rok zdravá.

T: That´s it.

S4: Dáváme si šupiny pod talíř.

S5: My taky.

T: You put fish scales under the plate. We put three fish scales under each plate. And why do we do it?

S5: Pro peníze.

S6: Mají přinést peníze.

T: Very good.

S7: Potom se taky hází pantoflí.

S8: A lije olovo.

T: Perfect. Proč se dělají tyto zvyky?

S1: Pantoflí hází holky, jestli půjdou z domu. Když budete mít špičku směrem ke dveřím, tak půjdou pryč.

T: Girls, have you ever tried it?

S2: No.

S3: Yes a vyšlo mi, že zůstanu doma.

T: A proč se lije olovo?

S4: Tam vznikají nějaké tvary.

S5: A věští se z toho budoucnost.

S6: A co děláte vy doma?

T: I don't eat meat this day because I want to see a golden pig.

S2: Tak o to jsem se taky pokoušel, ale nevyšlo to.

S3: Já to porušil už v poledne.

6. Hodnocení projektů

Projekty jsem se snažila hodnotit slovně, protože to byl první projekt těchto žáků. Zaměřila jsem se na práci ve skupinách a poté na individuální projev při prezentaci. Od žáků jsem chtěla, aby se pokusili o autoevaluaci. Tato část vyučovací hodiny probíhala v českém jazyce.

T: Měla jsem možnost pozorovat Vaši práci v minulé hodině, kdy jste společně vypracovávali projekty. Myslím si, že by zde nebyl nikdo, kdo by jen přihlížel, ale každý se snažil přidat ruku k dílu. Jakým způsobem jste si rozdělili funkce ve skupinách bylo na Vás. Možná až budete pracovat na příštím projektu, řeknete si: „Tak s tímhle já do toho už nepůjdu, on nic neudělal.“ Musíte si uvědomit, že tady pracujete jako tým a výsledek Vaší práce je obrázkem o Vás všech. Dnes jste prezentovali Vaše práce. Ve skupinách jste si měli připravit krátké povídání a to si následně rozdělit mezi sebou. Já vím, že jste měli trému před svými spolužáky. Nelíbilo se mi, že někteří z Vás se na tento výstup vůbec nepřipravili a četli věty z papíru. Bavila Vás práce na projektech?

S1: Bavila. Bylo to něco jiného.

S2: Mně se líbila práce ve skupinách. Moc často ji neděláme.

S3: Dozvěděla jsem se nové informace.

T: Co vám přišlo nejtěžší na této práci?

S1: Webové stránky byly v angličtině.

S2: Bylo tam těžké najít ty informace.

S3: Orientovat se na webových stránkách, které byly v angličtině.

S4: Byla jsem nervózní, když jsme byli před tabulí.

S5: To mluvení přede všemi.

S6: Tréma, abych nic nezapomněl.

T: Děkuji. Vy jste pracovali ve skupinkách. Jak tam hodnotíte práci?

S1: Já si myslím, že jsme všechny pracovaly stejným dílem.

S2: Já s tebou souhlasím. My jsme na tom dělaly společně u Míšy doma, která má internet.

S3: My to měly naprosto bez problémů.

S4: Nám se pracovalo dobře.

T: A co vy kluci? Vy jste pracovali ve třech, dneska jste tady jen dva. Tomáš byl k Vám přiřazen, protože mu nepřišli spolupracovníci.

S5: My dva jsme to všechno udělali. On tady jen na nás koukal a přikyvoval.

S6: A sem tam něco vyhledal ve slovníku.

Foto č. 7 Nástěnka prací ve škole

3.5.9 Reflexe 3. hodiny

Na tuto hodinu přišli chybějící čtyři žáci. I když na minulé hodině nebyli, ochotně spolupracovali. Zapojovali se do rozhovorů a podíleli se na vyplňování tabulky.

Žáci byli zpočátku prezentace nervózní hovořit před celou třídou v anglickém jazyce. Oceňuji jejich snahu a myslím si, že tímto způsobem se postupně naučí vystupovat před cizími lidmi. Velmi mě překvapilo, že si žáci sehnali rekvizity pro svůj výstup. Dívky, které prezentovaly Velkou Británii, měly na hlavách čepičky, které nosí na hlavě Santa Claus. Chlapec ze skupiny, která dělala projekt na Itálii, si navlékl na hlavu masku čarodějnice. Měl představovat La Befanu, čarodějnici, která nosí dětem dárky. Skupina mající Rusko pustila písničku z pohádky Mrazík. Chlapci, kteří prezentovali Francii, si sami našli výslovnost *Joyeux Noël*.

Ve srovnání s předchozími hodinami si žáci zvykli, že se na ně snažím mluvit anglicky a totéž požaduji i od nich. Oceňuji fakt, že i do složitých vět, které povídali v češtině, vkládali jim známá anglická slova.

Zpočátku jsem se obávala faktu, že žáci vůbec nepřistoupí k autoevaluaci. Potěšilo mě, že byli schopni reflektovat svoji práci a zároveň pozorovat, jaké úsilí věnují společné práci i ostatní členové pracovní skupiny. Nebáli se vyjádřit veřejně svůj názor a kritiku druhých.

4 ZÁVĚR

Odpovědi na stanovené výzkumné otázky zhodnotím na základě výsledků řízeného rozhovoru. Prvními kladenými otázkami byly: Je již běžné se setkávat s příslušníky etnických menšin na školách? Projevuje se tato skutečnost nějak v zaměření školy a jednotlivých učitelů na multikulturní výchovu?

Předložený řízený rozhovor ukázal, že ještě není zcela běžné se na školách setkávat s příslušníky etnických menšin. V provedeném rozhovoru bylo zjištěno, že na 1. ZŠ Dobříš nejsou žádní cizinci, naproti tomu ve 2. ZŠ Dobříš mají šest příslušníků etnických menšin.

I když obě školy nemají žáky z etnických menšin, stanovily si podobné cíle v rámci multikulturní výchovy: škola má pomoci naučit děti řešit konflikty a integrovat všechny žáky. Věří, že multikulturní výchova pomůže dětem v lepší orientaci v „otevřeném“ světě.

2. ZŠ Dobříš se šesti dětmi z etnických menšin není speciálně zaměřena na multikulturní výchovu. Neprovozují zde žádné speciální kroužky, které by podporovaly jejich kulturní tradice. Ani v této oblasti se neobjevily snahy ze strany rodičů.

Učitelé vidí jako přínos mít ve třídě žáka z nějaké etnické menšiny. Tento žák může využít své osobní zkušenosti a informace, které předá svým spolužákům. Jak lze pozorovat, mít takového žáka ve třídě, je spíše výjimka. Multikulturní výchova se samozřejmě dá vyučovat i bez přítomnosti takového žáka.

Mým dalším zájmem bylo zjistit odpovědi na tyto otázky: Jaké jsou představy učitelů o multikulturní výchově? Odpovídají jejich představy RVP?

Při řízeném rozhovoru jsem se setkala s učitelkami angličtiny, které měly vcelku odlišné představy o multikulturní výchově. Obě připustily, že toto téma ještě před vznikem RVP vyučovaly. Jedna z nich si představuje multikulturní výchovu jako učení realití anglicky mluvících zemích. Nemilým překvapením bylo její tvrzení, že žáci nemají dostatečné jazykové kompetence k tomu, aby s nimi mohla mluvit o multikulturní výchově.

Podle názoru druhé z učitelek, by multikulturní výchova měla přiblížit každodenní život dětí a lidí v dané zemi, jejich kulturu, zvyklosti a tradice. Dále také informovat a osvětlit současné problémy ve světě.

Obě učitelky se shodují v tom, že žáci by měli poznat, že na světě nejsou sami a multikulturní výchova jim pomůže naučit se respektovat odlišnosti.

Domnívám se, že představy učitelek o multikulturní výchově jsou ve shodě s Rámcovým vzdělávacím programem. Je zřejmé, že jejich cíle odpovídají předmětu anglický jazyk. V anglickém jazyce se tedy jedná o představení reálií a tradic anglicky mluvících zemí a o to ukázat dětem, jak žijí jejich vrstevníci v zahraničí.

Během odučených hodin multikulturní výchovy žáci se mnou ochotně spolupracovali. Jako didaktickou metodu zařazení tohoto tématu jsem zvolila projekt. Jak jsem po třech týdnech zjistila, tato výuka obohatila nejen žáky, ale i učitele. Učitel si musí hodně informací předem zjistit, ale zájem a nadšení žáků je mu dostatečnou odměnou.

5 SUMMARY

I chose the topic *Multicultural Education in English Classes at middle school level* for my Diploma Thesis. I think it is very up-to-date topic because we meet people of different origin everywhere. We should get on well together. There is a place for Multicultural education.

I divided this Diploma Thesis into two parts – the theoretical and the practical. In the theoretical part, I tried to compare definitions of the word *culture* and its relationship with language. In next chapter, I described the structure and the main aims of “*Rámcový vzdělávací program*”, the new educational framework. Next chapter is concerned with Multicultural education. It analyses reasons why Multicultural education is necessary. Furthermore, I demonstrate the main multicultural ideas chosen from “*Rámcový vzdělávací program*”. I used these ideas in my lesson plans. Next, I presented teaching techniques of Multicultural education. Another concern was to map the current situation in Multicultural education in the Czech republic both in schools and in educational programmes.

The practical part consists of two main parts – the research and multicultural lesson plans. I wanted to compare two middle schools in Dobříš. I interviewed the directors and teachers of English. The research focuses on a number of people of different origin at schools. Are there any? If there are any, do schools and teachers support Multicultural education? I found out one of two schools has six children of different origin. Neither school offers any special activities for children concerning Multicultural education, nor parents want them. Teachers see the presence of a pupil of different origin positively. They can present their experience and information to their schoolmates.

Even though neither school has pupils of different origin, they set similar aims in Multicultural education. They are: the school should help pupils to learn how to deal with conflicts and should integrate all pupils. Multicultural education can help children in better orientation in the world.

Another aim in the research was to find out teachers’ ideas about Multicultural education. Are they in line with “*Rámcový vzdělávací program*”? The ideas were quite

different. One teacher wants to teach history and geography of English speaking countries whereas the other one wants to show everyday life of pupils abroad, their culture, customs and traditions. Both of them agree with the idea that pupils should know they are not alone in the world. The teachers hope Multicultural education can help them to respect other's differences. I suppose that teachers' ideas are in line with "*Rámcový vzdělávací program*".

Three lesson plans in which I used Multicultural education are another part of my Diploma Thesis. I taught the lessons in 2. ZŠ Dobříš. The topic is *Holidays and Festivals*. I concentrated on *Christmas in Europe*. I chose project work for teaching Multicultural education. After three weeks I realized that this type of education can be beneficial not only to pupils but teacher too. The teacher must find quite a lot of information but pupils' interest and enthusiasm can be a good satisfaction for him/her.

6 Seznam použité literatury

BALADA, J. a kol. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Praha : VÚP, 2005.

BARŠA, P. *Politická teorie multikulturalismu*. Brno : CDK, 2003.

FRIED-BOOTH D.L. *Project work*. Oxford : OUP, 2002.

GASTON, J. *Cultural Awareness Teaching Techniques*. Vermont : The Book Press, 1992.

HARRISON, B. *Culture and the Language Classroom*. Hong Kong, 1990.

KRAMSCH, C. *Language and Culture*. Oxford : OUP, 2003.

KRAMSCH, C. *Context and Culture in Language Teaching*. Oxford : OUP, 2001.

PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova: teorie-praxe-výzkum*. Praha : ISV, 2001.

TOMALIN, B., STEMPLESKI, S. *Cultural Awareness*. Oxford : OUP, 1993.

WIDDOWSON, H.G. *Defining Issues in English Language Teaching*. Oxford : OUP, 2003.

Webové zdroje:

Průcha, Jan. Multikulturní výchova; problémy spojené s její realizací. Publikováno 02.09. 2004, poslední revize 01.04. 2008 [cit. 2008-03-28].

< <http://ludum.rvp.cz/clanek/53/32>>.

Průřezová témata jsou příležitost, která se nemusí opakovat. Publikováno 2006, poslední revize 13.02.2008.

<<http://www.clovekvtsni.cz/index2.php?parent=115&sid=115&id=324&idArt=28>>.

Zeman, Václav. Multikulturní výchova: je třeba přejít od slov k činům. Publikováno 2006, poslední revize 02. 02.2008 [cit. 2008-03-28].

<<http://www.clovekvtsni.cz/index2.php?parent=&sid=115&id=143&idArt=240>>.

Betáková, Lucie., Macht, Konrad. Teaching a Foreign Language in the Context of its Culture. Poslední revize 30.03.2008 [cit. 2008-03-27].

<<http://www.opus-bayern.de/uni-augsburg/volltexte/2007/695/>>.

Kurikulární reforma, Rámcové vzdělávací programy et. al. Poslední revize 02.02.2008 [cit. 2008-03-24].

<www.pef.zcu.cz/pef/kof/cz/ak/trendy2/sbornik/marsak/prezentace.ppt>.